

Warszawa, 26 kwietnia 2021 r.

Motywacją do szczepień jest poczucie odpowiedzialności za innych

Aż 89 proc. zwolenników szczepień w Polsce podaje argument odpowiedzialności za innych jako istotny dla ich decyzji o zaszczepieniu się. Większość (52 proc.) badanych przez PIE nie akceptuje jednocześnie pomysłu przyznania jakichkolwiek przywilejów osobom zaszczepionym. Wśród osób, które nie są zdecydowane zaszczepić się przeciwko COVID-19, prawie połowa (46 proc.) obawia się potencjalnych powikłań zdrowotnych. Co druga niezdecydowana osoba nie kieruje się wypowiedziami jakichkolwiek osób publicznych przy podejmowaniu decyzji o zaszczepieniu się, czerpie jednak wiedzę o szczepieniach z mediów społecznościowych – wynika z raportu Polskiego Instytutu Ekonomicznego „Od szczepionek do szczepień. Jak skutecznie włączyć społeczeństwo w walkę z pandemią?”.

Wyniki badania PIE przeprowadzonego w drugiej połowie lutego 2021 r. umożliwiły określenie struktury oraz skali postaw wobec szczepień przeciwko COVID-19. Wyodrębniono 4 grupy postaw. 35 proc. badanych to osoby zaszczepione lub zarejestrowane na szczepienie. Wśród pozostałych 65 proc. niezaszczepionych i niezarejestrowanych występują 3 podgrupy: niezdecydowani (37 proc.), przeciwni szczepieniom (18 proc.) oraz przekonani o konieczności lub słuszności szczepienia (10 proc.).

Przekonani do szczepień to najczęściej osoby starsze, mężczyźni i mieszkańcy większych miast. Z kolei najwięcej przeciwników jest w najmłodszych grupach wiekowych, wśród kobiet i mieszkańców mniejszych miejscowości. Skłonność do szczepień jest wyraźnie wyższa wśród osób, które w swoim otoczeniu zetknęły się z chorobą COVID-19, zwłaszcza jeśli zarażeni znajomi lub krewni wymagali hospitalizacji. Wśród nich 26 proc. jest przekonanych, że powinni się zaszczepić. Z kolei w przypadku niezdecydowanych, wątpliwości budzą przede wszystkim konsekwencje zdrowotne, rekordowo szybki proces wyprodukowania szczepionek oraz ich potencjalna nieskuteczność. Warto odnotować, że niezdecydowanych nie przekonują w większości argumenty najbardziej mobilizujące zdecydowanych: nie tylko te dotyczące zdrowia, ale też możliwości powrotu do normalnego funkcjonowania czy argument o odpowiedzialności za innych, na którym bazuje kampania medialna promująca szczepienia. Ponad połowa niezdecydowanych i 2/3 przeciwników szczepień rzadko lub wcale nie śledzi doniesień na ten temat, otwarcie deklarując zmęczenie nimi – mówi Agnieszka Wincewicz-Price, kierownik zespołu ekonomii behawioralnej Polskiego Instytutu Ekonomicznego.

Motywacje zdrowotne i społeczne kluczowe dla zwolenników szczepień

Przekonanych do szczepień przeciwko COVID-19 w niemal równym stopniu motywują czynniki zdrowotne (93 proc. uznaje, że trzeba zaszczepić się dla swojego zdrowia), zmęczenie pandemią (91 proc. twierdzi, że należy się zaszczepić, aby wróciła normalność) oraz przekonanie, że to kwestia odpowiedzialności za innych (89 proc.).

Zdecydowana większość (76 proc.) osób przekonanych do przyjęcia szczepionki przeciwko COVID-19 zgadza się na pierwszeństwo seniorów w kolejce do szczepień. Zwolennicy szczepień są bardziej skłonni niż pozostali wyrażać aprobatę wobec zwiększenia swobody podróżowania za granicę, ale jest to zdanie mniej niż połowy przedstawicieli tej grupy (46 proc.). Dodatkowe przywileje w miejscu pracy czy w dostępie do ochrony zdrowia dla osób zaszczepionych spotykają się z mniejszym uznaniem (odpowiednio 32 proc. i 27 proc.). Około 43 proc. jest zdania, że przyjęcie szczepionki nie powinno wiązać się z żadnymi przywilejami.

Podstawowe znaczenie dla kształtowania opinii o celowości szczepień ma treść pozyskiwanych informacji na ich temat. Blisko 2/3 osób przekonanych do szczepienia miało kontakt z informacjami dotyczącymi potencjalnych skutków ubocznych.

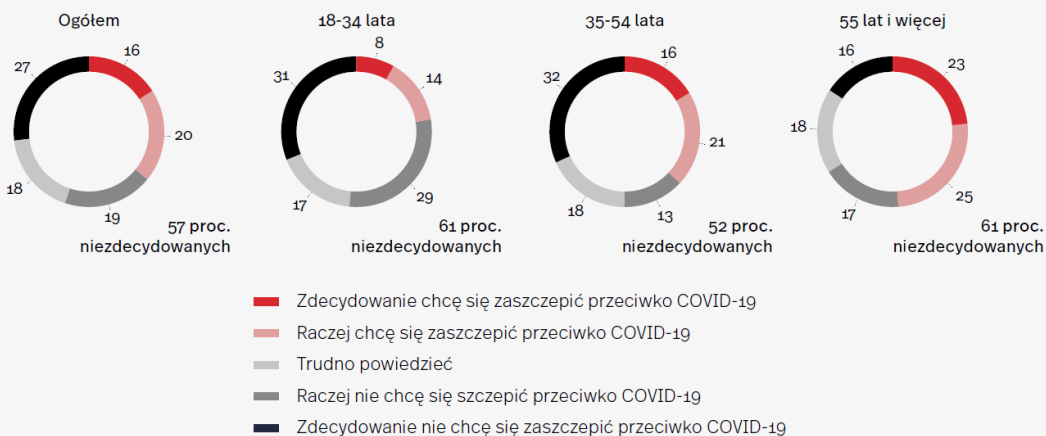
Co kieruje niezdecydowanymi i przeciwnikami?

Z analiz wynika, że skala osób niezdecydowanych jest porównywalna we wszystkich grupach wiekowych. Wśród najczęściej przywoływanych źródeł obaw w grupie niezdecydowanych jest ryzyko powikłań zdrowotnych, wskazuje na nie 46 proc. niezdecydowanych w kwestii przyjęcia szczepionki. Co ciekawe, wśród tych nieprzekonanych, którzy skłaniają się ku decyzji o niezaszczepieniu, znacznie częściej niż wśród pozostałych niezdecydowanych pojawia się wątpliwość co do szybkości procesu wyprodukowania szczepionki (28 proc.). Jednocześnie, 2/3 niezdecydowanych uważa, że przyjęcie szczepionki nie powinno wiązać się z żadnymi przywilejami.

W grupie osób, które nie zaszczepiły się i nie zarejestrowały na szczepienie 27 proc. stanowią osoby zidentyfikowane jako przeciwnicy szczepień przeciwko COVID-19. Co ciekawe, najwięcej przeciwników jest w najmłodszych przedziałach wiekowych (poniżej 44 r.ż.), więcej wśród kobiet (30 proc.) niż wśród mężczyzn (24 proc.) oraz wśród mieszkańców wsi (30 proc.) niż w przypadku mieszkańców największych miast (18 proc.). Wśród osób, które w swoim otoczeniu nie spotkały się z chorobą wywołaną koronawirusem przeciwnicy szczepień stanowią 35 proc. Wśród tych, którzy mieli kontakt z chorymi przeciwników jest mniej - 23 proc.

Wśród przeciwników szczepienia przeciwko COVID-19 najczęstszym źródłem niepokoju jest rekordowo szybkie tempo wyprodukowania szczepionki i wprowadzenia jej na rynek (36 proc.) oraz niepożądane skutki uboczne (35 proc.). Stanowisko osób niezgadających się na zaszczepienie przeciwko COVID-19 jest jednoznaczne – 74 proc. uważa, że przyjęcie szczepionki nie powinno wiązać się z żadnymi przywilejami.

➤ **Wykres 5.** Postawy wobec szczepień przeciwko COVID-19 wśród osób niezaszczepionych i niezarejestrowanych na szczepienie (stan na koniec lutego 2021 r.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie wyników badań (pytanie nr 4 w kwestionariuszu).

Co zrobić, żeby system szczepień był społecznie efektywny

Wśród rekomendowanych w świetle powyższych wyników oraz aktualnej sytuacji pandemicznej działań, znajdują się przede wszystkim wzmocnienie kompetencji decyzyjnych osób niezdecydowanych poprzez oferowanie im jak najpełniejszej informacji na temat zalet i ryzyk związanych z przedmiotem decyzji oraz precyzyjne zdefiniowanie czynników ryzyka w podziale na poszczególne kategorie uwzględniające wiek, stan zdrowia czy narażenie na zakażenie ze względu na wykonywany zawód. Ponadto, bardzo istotne są wyrozumiałość oraz szacunek dla nieprzekonanych, a jednocześnie minimalizacja kosztów funkcjonowania programu szczepień poprzez wsparcie organizacyjne dla osób zdecydowanych. Konieczne jest także uelastycznienie systemu w kierunku sprawnego reagowania na nowe fakty, takie jak np. chwilowe wątpliwości wobec stosowania brytyjskiej szczepionki, a także ostrożność w jakimkolwiek uprzywilejowywaniu osób zaszczepionych.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego. w Polsce. Instytut wykonuje analizy i ekspertyzy na potrzeby realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzuje polskie badania naukowe w zakresie nauk ekonomicznych i społecznych w kraju i za granicą.

Kontakt dla mediów:

Ewa Balicka-Sawiak

Rzecznik Prasowy

T: +48 727 427 918

E: ewa.balicka@pie.net.pl